

Peire Vidals

Trobador měšťanského původu, syn kožišníka z Toulouse, působil přibližně v letech 1180—1205, žil asi až do roku 1215. Zůstalo po něm okolo padesáti písní, svědčících o veliké tvůrčí snadnosti a uhlazenosti. Působil u vévody Raymona V. v Toulouse, v Katalánsku i Aragónu, pobýval v Provinci u vikomtů Barralů na obou jejich sídlech, hradě Les Baux i v Marseilli, cestoval Lombardií, znal Janov, Maltu, Kypr, byl v Palestině s Richardem Lvím srdcem, dostal se až na uherský dvůr. Vše ostatní ve čtyřech verzích jeho životopisu je většinou smyšlenkou: i příběh násilného polibku paní Azalais Barralové, pro nějž musil opustit zemi, i historie jeho manželství s kyperskou Řekyní, domnělou neteří císařovou, na jehož základě si činil nároky na byzantský trůn. Zval-li se *emperaire*, mýnil tím císařství básnické. K legendám daly popud jeho chlubivá, dobrodružná, ba excentrická povaha, jeho neklidná toulavost celým Středomořím a nedorozumění o několika nejasných místech jeho básní.

M ů j p a n e t l u m o č n í k u

Můj pane tlumočníku, kdybych měl
dobrého oře, nedbal bych nepřátel:
mně stačí totiž jen se objevit,
aby už ve strachu se každý chvěl
a za troník svůj život nabízel.
Tak divoký a tvrdý umím být.

Když jsem se v silný pancíř přioděl
a vzal si meč, co pan Guy dříve měl,
kam vkročil jsem, všude se hroutil svět.
A není snad tak drzý nepřítel,
aby mi ihned z cesty nesešel,
sotvaže krok můj slyšel znít.

S Rolandem bych se v síle měřit chtěl,
v dvornosti Bérard byl můj učitel.
Tak chrabrý jsem — mnohý mám za to vděk —
že často už mi posel přinášel
ze zlata prsten, jenž mi říci měl,
že láska má je dokonalý lék.

Rod rytíře jsem nikdy nezapřel,
v lásce bych mohl býti cvičitel.
Znám vše, co vyžaduje dvorský styk.
V komnatě milejší než hostitel,
však ve zbroji jsem tvrdší nad ocel:
přede mnou má strach každý protivník.

Klusáka kdyby mi tak někdo dal,
v Balageru by v bezpečí žil král

a v klidu, nerušen by mohl snít.
Vždyť Provence bych mu v míru spravoval
a lupiče zlé odháněl bych v dál,
takže by v Autavés i v Crau byl klid.

Kdyby král do Toulouse se odebral
a hrabě lučištníky z města vzal,
již aspa, orsau! křičí v celý svět,
pak jako prvý v útok bych se hnal
a ranami je všechny zasypal,
že dvakrát rychleji prchali by zpět.

A kdybych lichotníka uhlídal
či závistníka zlou radu kdyby dal,
jež lstí by radost chtěla rozptýlit,
tu nečítaných ran by ochutnal,
a byť měl tělo mohutné jak val,
čerta bych na to dbal — přec byl by bit.

Pan Rainier i s paní při mně stál.
Teď rytíře už ve mně mohou ctít,
jenž dík jim samou radost prožíval.

Ježíš, jenž křižovat se dal

Ježíš, jenž křižovat se dal,
křesťanský aby spasil lid,
v Svatou zem uložil nám jít
a kraj, kde za nás umíral,
přikázal dobýt útokem.
Když nesplníme příkaz ten,
pak na nebi nás přivítá
nejedna krutá výčitka.

A ráj, který nám sliboval,
kde samá radost je a klid
chce dokořán těm otevřít,
kdož za moře až v širou dál
bojovat půjdou s markýzem.
Kdo odmítne jít v Svatou zem,
toho po smrti nečeká
nic nežli hrůza veliká.

Zřít dnešní svět, toť jeden žal:
kus rozumu v něm nemá byt
a zlo s ním lze jen vyvolit.
Pryč s hříchem, dobro chvalme dál!
Vždyť časně jde smrt útokem
a uniknout jí nemůžem.
Proto je blázen dojista,
kdo v hříchu trest si uchystá.

Podvod a klam teď zaujal
na světě jedno z předních míst:
jak se má víra uplatnit,

když nevěrec se mocným stal
a každý, veden mamonem,
zhřeší i na příteli svém.
Kdo zrazuje však člověka,
jed pije daný do mléka.

Odvahou vládce vynikal,
ježž pro skromnost a vřelý cit
uctíval katalánský lid.
Ten v dobrotě své málo dbal,
že v bohatství, a přílišném,
poddaní žijí před Bohem,
že každý dvoru ukládá
jen nástrahy a léčky zla.

Méně než páže platí král,
jenž rozmařile musí žít
a jenž ví jmění utratit,
lkaje pak, co kdo promrhal.
Ten král by měl být utracen
a v nesvěcenou pohřben zem,
když nepřemůže mrzáka
a z ran se vždy jen vyleká.

Kdo stařeny by miloval,
jež v zlo se umí pohřžít
a lásce s mládím protivit!
Jím díky v nevážnosti stál
nejeden urozený pán,
jenž nesmí býti jmenován.
Dvornost je pro ně daleká
a nikterak je neláká.

Je zapomenut i sám král:
tak zdrženlivý musím být
a vaše přání vyplnit.
Leč kdybych v lásce k službám stál
vám od noci až po sám den,

já chráněn bych byl přede zlem,
neboť jste pro mne, paní má,
čím světu růže májová.

Jist, králi leonský, já jsem,
že čest vám vynese tu z cen,
již má, kdo v úhor zasévá
radost a slova laskavá.

VIDA

Peire Vidals byl z Tolosy, synem kožešníka. Zpíval lépe než kdokoli na světě. Byl to jeden z nebláznivějších lidí, kteří kdy žili, neboť věřil, že je pravda vše, co se mu zlíbilo a co za ni chtěl mít. Skládal písně snadněji než kdokoli jiný a nejlepší melodie k nim. Zpíval ty největší pošetilosti o válce, lásce a vysmíval se jiným. A je pravda, že jeden rytíř ze San Zili mu uřízl jazyk, neboť Peire rozhlašoval, že je milencem jeho ženy. Pan Ucs del Baus jej nechal vyléčit. A když byl Peire Vidal zdravý, odjel za moře. Přivezl si odtamtud Řekyni, kterou mu dali za ženu na Kypru. Řekli mu, že je to neteř konstantinopolského císaře a že i on má právo na císařství. Utratil tedy všechno, co měl, aby postavil flotilu, jelikož chtěl dobýt své císařství. Nosil císařský znak a nechal se nazývat císařem a svou ženu císařovnou. Miloval všechny krásné dámy a žádal od nich lásku. Všechny mu slibovaly splnit jeho přání. On se tedy považoval za milence jich všech a věřil, že každá po něm umírá touhou. Vždy jezdil na drahých ořích, nosil s sebou nákladné zbraně a sedal na císařský trůn. Myslel si, že je nejlepší rytíř na světě a dámami nejvíc milovaný.